

Samostatné heslo by čtenář očekával především u těch několika málo představitelů poválečné architektury, kteří jsou zapsáni v ústředním seznamu kulturních památek. Jde třeba o hotel International v Dejvicích ve stylu socialistického realismu nebo o hotelový dům na Invalidovně (experimentální sídliště na Invalidovně reprezentuje pouze mazutová výtopna). Na druhou stranu byl do uměleckých památek zařazen například kostel ve Kbelích, který byl dostavěn teprve před deseti lety, nebo Barrandovský most (tím není řečeno, že neprávem). Volba zařazení či nezařazení do Uměleckých památek, které představují zároveň jakousi generační sumu poznatků, může mít nakonec i vliv na utváření veřejného povědomí o uměleckých a památkových hodnotách, ale v neposlední řadě i praktický dopad na případné pokusy o prohlášení za kulturní památku. Katalog jinak zahrnuje naprostou většinu zapsaných nemovitých kulturních památek. Vyšší statut legislativní ochrany je však uváděn velice nesytematicky.

ROBERT GÁJA

ARCHEOLOGIE

Petr CHARVÁT, *The Emergence of the Bohemian State*, Brill, Leiden – Boston 2010 (= East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450–1450, Vol. 13)

288 s., ISBN 978-90-04-18009-3

Petra Charváta není třeba podrobněji představovat českému ani zahraničnímu publiku. Jeho hlavní odborný zájem se soustředí na dějiny raných států Předního východu, současně však přispívá cennými postřehy i k poznávání nejstarší minulosti českých zemí. Obě tyto kompetence zúročil ve své knize věnované počátkům českého státu, nebo lépe dějinám českého území v 6.–10. století.

Autorův přístup ke sledované problematice je přinejmenším neortodoxní a podstatně se liší od všech ostatních studií tohoto zaměření. Jako jeden z mála českých badatelů se Charvát nenechává při výkladu dějin závěru raného středověku strhnout výpovědí dostupných písemných pramenů, a jestliže archeologická svědectví ukazují odlišným směrem, neváhá je následovat.

Charvátova zkušenost s výzkumy časných států Předního východu mu umožňuje oprostit se od tradičních přístupů a nahlížet problém v širší perspektivě časové i geografické. Otázkou však zůstává, zda závěry, ke kterým dochází, jsou akceptovatelné – i to je ale průvodním jevem nových přístupů.

Původní, česká verze knihy vyšla v roce 2006 v nakladatelství Vyšehrad a byla pojata jako populárně naučná literatura. Tomu byl přizpůsoben i jazyk a vyprávěcí styl. Knihu do angličtiny přeložil sám její autor, což nepochybně přispělo ke kompaktnosti díla a zachování jeho svérázného stylu. Ačkoliv rozsah a základní členění textu odpovídá české verzi, pro anglické vydání byla provedena řada změn. Charvát předně text přizpůsobil odbornému čtenáři a vynechal řadu čtivých, avšak triviálních informací. Naopak byly doplněny pasáže, které text přibližují zahraničnímu čtenáři, neznalému českých reálií. Při překladu došlo také k dílčím úpravám a přeskupení textu v rámci jednotlivých kapitol, což pozitivně přispělo k logice výkladu. Přepřelovaný a podstatně rozšířen byl i poznámkový aparát, do něhož byla doplněna aktuální literatura. Českému vydání odpovídá i obrazová příloha; přidána byla pouze kresba zlatého prstenu s židovským nápisem, nalezeného při výzkumu na náměstí Republiky. Popisky k obrázkům s ohledem na zahraničního čtenáře autor mírně rozšířil.

Knihy Petra Charváta může jistě vyvolávat rozporuplné reakce. Některé hypotézy se s obecným pochopením nesesetkaly. Třeba etymologický výklad slovanského „mir“ a jeho poněkud přímočaré spojení s indoíránským božstvem Mithrou, nebo ztotožnění bájněho knížete Kroka s Alamanským panovníkem Crocem z přelomu 3. a 4. století. Naopak upozornění na širší meziregionální vazby, například zapojení českých zemí do mezinárodního obchodu na základě výskytu zlatých a bronzových byzantských mincí, doklady importu českých granátů a jejich výskyt v merovejských špercích už v průběhu 7. století nebo svědectví obchodních kontaktů se severoněmeckými a frískými obchodními centry na sklonku 8. století přinášejí zajímavé impulsy pro budoucí bádání. Právě další rozvíjení těchto podnětů může cenným způsobem obohatit poznání období středověku, které vzhledem k absenci písemných pramenů můžeme (zatím právem) nazývat temným. Petr Charvát svým přístupem naznačuje, jakým způsobem je možné z tohoto stavu vykročit.

MARTIN ČECHURA